Šemsudin-Šemso Mulić, KONJIČKO DRVOREZBARSTVO, Od seoske naivne umjetnosti i gradskog obrta do savremene industrije, Konjic, 1999, str. 158.

Monografija KONJIČKO DRVOREZBARSTVO obrađuje interesantnu i u nas malo istraženu i obrađivanu problematiku konjičkog drvorezbarstva. Drvorezbarstvo je zanat koji u Bosni i Hercegovini nema dugu tradiciju s obzirom da se počelo razvijati tek krajem 19. stoljeća, naročito u Konjicu. Prema podacima Kotarskog ureda u Konjicu od prije 100 godina, drvorezbarstvom se u samom gradu bavilo 10 obitelji i 16 u tadašnjem zeseoku Mladeškovići sela Bijela. Monografija je rezultat tridesetogodišnjeg sistematskog i upornog rada na prikupljanju dokumentacije Konjičanina, dipl. inž. šumarstva Šmsudina-Šemse Mulića. Sin istaknutog konjičkog drvorezbara Ismaila Mulića, od najranije mladosti svjedok mukotrpnog ali i prijatnog posla na oplemenjivanju drveta, izučio je drvorezbarski zanat i 1947. godine položio majstorski ispit. Cijeli radni vijek bavio se dizajniranjem namještaja i sitnih rezbarenih predmeta se dekoracijom konjičke drvorezbarije.

Monografija o drvorezbarstvu izuzetno je kvalitetno urađena, pregledna, neopterećena obimnim tekstom a ukrašena prelijepim fotografijama namještaja i drugih predmeta ukrašenih drvorezom te faksimilima brojnih arhivskih dokumenata.

Sadržaj knjige čine: Samo fotografija, ni riječ o legendi - Senadin Begtašević (str. 9), Čarobnjaci sa Neretve - Edhem Badžak (str. 11), Moj prvi dodir sa drvetom (str. 13-14), Napomene o konjičkom drvorezbarstvu (str. 15-19), poglavlja od I do VI, Dodatak - Konjički drvorezbari svih generacija (str. 125 - 148), Literatura (str. 149) i Summary (str. 151 - 153).

U prvom poglavlju DRVO I DRVOREZBARSTVO (str. 21-23) dati su osnovni podaci o drvetu i njegovoj primjeni, njegovim mahanama i oštećenjima te opisani: orah, kruška, trešnja, javor, brijest i bukva kao osnovne vrste koje se koriste u konjičkom drvorezbarstvu.

Poglavlje OSNOVNI PODACI O DRVOREZBARSTVU (str. 25 - 38) sadržaj podatke o radnom prostoru za drvorezbarenje, stolarsko-rezbarskom radnom stolu, glavnim postupcima pri obradi drveta, vrsti drvorezbarskog alata, postupku kod klasične obrade duboreza, o ornamentici u drvorezbarstvu, o postupku pri rezbarenju na konjički način, o površinskoj obradi izrezbarenih predmeta, izradi slika i reljefa na drvetu. Opisana je razlika između namještaja sa pantografiranim elementima i potpisanog. Svaka od pomenutih tema dopunjena je lijepim ilustracijama.

Historijski obrisi drvorezbarstva opisani su u dva poglavlja: DRVOREZBARSTVO U BOSNI I HERCEGOVINI (str. 49-64) i RAZVOJ DRVOREZBARSTVA U POJEDINIM HISTORIJSKIM PERIODIMA (str. 65-110). U poglavlju o drvorezbarstvu u Bosni i Hercegovini kroz historiju autor ističe da je drvo na ovim prostorima sveprisutno od prvih sojeničkih naselja do današnjih dana. U Historijskom arhivu u Dubrovniku sačuvani su dokumenti koji govore o angažiranju drvorezbara na dvoru kralja Stjepana Kotromanića (nažalost, ne znamo kako su ukrašeni predmeti izgledali) i za ukrašavanje crkvenih enterijera. Dolaskom Osmanlija u ove krajeve dolazi i do uticaje islamske kulture na domaće drvorezbare. U bosanskohercegovačkom drvorezbarstvu nastala je mješavina autohtono-folklornog i orijentalnog izraza u gradskim sredinama dok su seoski majstori dugo zadržali svoj način rada. "Dekorativni elementi bosansko-orijentalne drvorezbarije, pored samostalne rozete kao najčešći i osnovni motiv, koriste razne povijuše i lozice s listovima i cvjetovima, grančicama i rozetama, zatim tordirano uže, čempres ili bor, vrčeve i vaze sa cvijećem i slično. Najčešći geometrijski likovi su i dalje: krugovi, rombovi, trapezi, heksagoni, naročito heksagram, te šiljati i polukružni lukovi. Pored navedenih elemenata i likova ponekad se javljaju i životinjski motivi, a rjeđe i ljudski lik." (str. 51)

Četrdeset godina austrougarske uprave na ovim prostorima ima za posljedicu da se u radionicama počeo izrađivati namještaj prilagođen evropskim standardima i evropskom načinu stanovanja. Na vratima namještaja često je korištena tehnika primjene dekorativnih pločica različitog oblika dok su se na završnim dijelovima namještaja mnogo primjenjivali vijenci različitih profila.

Poglavlje koje se odnosi na razvoj drvorezbarstva po pojedinim historijskim periodima dopunjeno je brojnim faksimilima originalnih dokumenata. Najviše

je onih iz austrougarskog perioda koji se čuvaju u Arhivu Bosne i Hercegovine u arhivskim fondovima nastalim djelovanjem Zajedničkog ministarstva finansija - Odjeljenje za BiH, 1878-1918. i Zemaljske vlade za BiH, 1878-1918.

(Autor je nažalost - možda slučajno - propustio da uz literaturu navede izvore). U ovom poglavlju na zanimljiv način opisano je kako je izgledalo učenje drvorezbarskog zanata - trogodišnje šegrtovanje, radno vrijeme, isplata radnika, međusobna suradnja obrtnika, prodaja proizvoda, način snabdijevanja drvetom, školovanje drvorezbara u Zemaljskoj zanatskoj školi i na drvorezbarskom tečaju u selu Bijela 1904. godine, te u majstorskoj radionici Ivana Ramljaka u Konjicu u periodu 1906. do 1918. godine. Dat je i pregled registrovanih drvorezbarskih radionica kao i kratka historija preduzeća "Neretva" iz Konjica.

V poglavlje ISMAIL MULIĆ I NJEGOV DOPRINOS RAZVOJU I UGLEDU KONJIČKOG DRVOREZBARSTVA (1929-1978) (str. 111 - 114) odnosi se na autorovog oca i sadrži poetsko viđenje pjesnika A. Sidrana o ovom zaljubljeniku u drvorezbarski izraz i nekrolog S. Papanje objavljen u "Oslobođenju".

VI poglavlje PET GENERACIJA KONJIČKIH DRVOREZBARA (str. 115 - 224) sadrži kratak pregled razvoja drvne industrije u Konjicu dok je "riječ data" samim fotografijama.

Monografija KONJIČKO DRVOREZBARSTVO objavljena je uz materijalnu potporu Općine Konjic. Po želji autora rukopis, je njegov vakuf i ustupljen je Općini Konjic bez ikakve naknade.

Mina KUJOVIĆ